Biuletyn Polonistyczny

09.09.2015
Data wydarzenia: 01.12.2015 - 03.12.2015
Wolność słowa i jej granice w dyskursie publicznym

Typ wydarzenia: Konferencja
Miejscowość: Łódź
Organizatorzy: Uniwersytet Łódzki

Katedra Literatury Polskiej XX i XXI wieku Uniwersytetu Łódzkiego

zaprasza do udziału w interdyscyplinarnych międzynarodowych konferencjach naukowych z cyklu

Wolność słowa i jej granice w dyskursie publicznym

Część pierwsza (**1-3 grudnia 2015**), zaplanowana w dwóch blokach tematycznych, ogniskuje się wokół zagadnień:

I. Wolność w kulturze ponowoczesnej (sztuka – filozofia – religia – historia idei)

Reaktywując stare, ale jedno z podstawowych i zawsze aktualne zagadnienie humanistyki, zachęcamy do podjęcia pytań: jak współcześnie manifestuje się wolność (i jak określane są jej granice) w sztuce, filozofii, religii, historii idei. Jakie miejsce zajmuje liberté – pojęcie ze sztandarów nowoczesności – wśród pojęć definiujących epokę ponowoczesną? Proponujemy przyjrzenie się świadectwom poszukiwania odpowiedzi na te pytania, próbom diagnozy zastanej rzeczywistości. Czy w związku z rosnącym znaczeniem praw rynku, politycznej, ekonomicznej i kulturowej globalizacji, uwikłaniem jednostki w sieć koncernów i korporacji, można jeszcze mówić o wolności i czy lekarstwem na to może być próba stworzenia wolności wewnętrznej, indywidualnej duchowej przestrzeni, która pomoże zdystansować się od lęków współczesności?

Czy podejrzliwość i chęć uwolnienia się od wielkich narracji, postrzeganych jako opresywne, zwłaszcza biblijnych i greckich „arcynarracji” wolnościowych (Heller), nie grozi rozmyciem fundamentów europejskiej cywilizacji? A może takie „rozmycie” jest potrzebne? Zatem jak, uwalniając się „od”, uwolnić się „do”. Na ile sekularyzacja, uznawana przez Nietzschego za symptom nowoczesności, funkcjonuje w rzeczywistości ponowoczesnej i czy pozostaje tu strażniczką wolności? Jak duchowość ponowoczesna sytuuje się wobec wielkich narracji

religijnych ubiegłych wieków? Czy skrajny liberalizm i tolerancja – paradoksalnie – nie odebrały nam wolności i nie uczyniły nas niewolnikami głoszonych idei?

Czy w dobie wymieszania sacrum z profanum, wysokiego z niskim, kiedy estetyka wzniosłości może być przyjęta jedynie w zwierciadle ironii czy groteski, jest jeszcze miejsce dla wolności w kartezjańskim rozumieniu tego terminu?

Na ile odzyskana przez kraje bloku wschodniego wolność polityczna po 1989 roku, rozumiana jako wolność od totalitarnego systemu, może pomagać w wyzwalaniu człowieka z ukształtowanej przez lata uzależnienia mentalności niewolnika? Czy diagnoza Fromma, wskazująca na atrakcyjność „ucieczki od wolności", jest ciągle aktualna?

II. Literackie narracje wolnościowe – od modernizmu do współczesności

Proponujemy spojrzenie na literaturę – od schyłku XIX wieku po dzień dzisiejszy – jako na przestrzeń, w której ujawniają się różne sposoby rozumienia wolności. Rozważania ogniskujemy wokół następujących pytań:

Jak manifestuje się wolność w literaturze przełomu XIX i XX wieku; czy fin de siècle, nastroje dekadenckie schyłku wieku sprzyjały refleksji na temat wolności. Jak wolność obecna w dziełach Schopenhauera (m.in. O wolności woli ludzkiej), Nietzscheański kult mocy i indywidualizmu czy Bergsonowska élan vital jako manifestacja niezależnej świadomości człowieka wpływały na literackie sposoby prezentacji wolności;

W jakim stopniu wolność (jej warianty, definicje) była ciekawym tematem dla pisarzy po 1918 roku, po odzyskaniu niepodległości; czy wolność w rozumieniu społeczno-politycznym zdominowała narracje o wolności w latach 20. i 30.; Jak w XX wieku wpływała na różne rozumienia wolności rozwijająca się psychologia (np. freudyzm, behawioryzm);

W jaki sposób tematyzowana jest wolność w literaturze po 1945 roku? Jak z ograniczeniami wolności słowa radzili sobie pisarze chcący poruszać tę problematykę? Jak cenzura – systemowa kontrola słowa w PRL – wpływała na mechanizmy wewnętrznej autocenzury pisarzy i artystów i co to może znaczyć dla nich dzisiaj? Czy likwidacja GUKPiW zlikwidowała mechanizmy autocenzury? Jak (czy) zmieniła narracje pisarzy, którzy publikowali w czasach urzędowej kontroli słowa i już po jej zniesieniu. Czy prawdą jest pogląd, iż cenzura w PRL przyczyniała się do podniesienia poziomu literatury (pisarz nie mógł mówić wprost, więc musiał w większym stopniu pracować nad formą, odwoływać się do paraboli, metafory-kamuflażu, symboliki, by na tym poziomie – poprzez wspólne kody kulturowe – nawiązywać porozumienie z czytelnikiem)?

Czy narracje o wolności zdominowały literaturę „drugiego obiegu", czy był to tylko jeden z wielu podejmowanych przez niezależne wydawnictwa tematów zakazanych? Czy w ramach publikacji samizdatowych (literatury, ale i publicystyki) toczyły się spory o wolność i sposoby jej rozumienia? Jakie – poza najbardziej

oczywistym ujęciem wolności jako politycznej niezależności kraju i narodu – ujawniały się wówczas dyskusje o wolności definiowanej inaczej, np. wolności artystycznej czy wolności wewnętrznej w ujęciu filozoficznym, psychologicznym, religijnym?

Jak o wolności pisała emigracja? Czy sposoby rozumienia wolności w literaturze emigracyjnej różniły się od ujęć krajowych „drugiego obiegu”? Jak optyka pisarzy żyjących w wolnych krajach na Zachodzie różniła się od oficjalnej optyki krajowej? Jak opiniotwórcze ośrodki emigracyjne (Paryż, Londyn i inne) kształtowały opinie Polonii na temat sposobów rozumienia wolności.

Czym była wolność dla debiutujących po 1989 roku? Czy diagnozę Błońskiego o „nowych skamandrytach” można odnieść również do roczników osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych? Jakie rozumienie wolności wyłania się z literatury pisanej w ostatnim dwudziestoleciu? O jaką wolność może walczyć – ukazana przez Nahacza w powieści Osiem cztery – generacja roczników zwolnionych przez historię z walki o niepodległość kraju? Czy dziś w przestrzeni literackiej i publicystycznej możemy mówić o istnieniu cenzury, czy tylko o grze z czytelnikiem lub manipulacji informacją?

Czy, a jeśli tak, to w jaki sposób, problematyka ta determinuje poetykę utworu. Czy istnieją gatunki literackie, za pomocą których łatwiej pisać o wolności?

Przyjrzyjmy się próbom odpowiedzi na powyższe pytania, zawartym w dziełach artystycznych (literatura, sztuki plastyczne, wizualne, teatr i film), w pracach filozofów, historyków idei, psychologów, religioznawców czy socjologów. Oczekujemy na ujęcia szerokie, będące próbą syntezy zarysowanej problematyki, ale i na rozpoznania szczegółowe oraz na analizy pojedynczych tekstów, które z tej perspektywy wydają się ważne i ciekawe.

Zgłoszenia uczestnictwa wraz z abstraktem, liczącym do 600 znaków, prosimy przesyłać **do 31 października 2015 r.** drogą e-mailową na adres: **wolnosc.konferencja@gmail.com**. Opłata konferencyjna wynosi 250 zł. W jej ramach zapewniamy uroczystą kolację, serwis kawowy oraz publikację artykułów, które przejdą proces recenzyjny (double blind review) w numerze tematycznym czasopisma „Folia Litteraria Polonica” (MNiSW, lista B, 7 punktów)

Data zgłaszania prelegentów: 30.10.2015 23:00
Do pobrania:

- Formularz.doc
- beventsfiles201511Program_konferencji.docx

Słowa kluczowe: dyskurs publiczny, wolność słowa, narracje wolnościowe, kultura ponowoczesna